СВОБОДА

LIBERTY

ЧАСОПИСЬ ДЛЯ РУСКОГО НАРОДА ВЪ АМЕРИЦѢ И ОРГАНЪ „РУСКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА“

Рôкъ V. | Мт. Кармель, Па. Четвергъ 16-го Грудня 1897. | Число 51.

Календарь.

Грудень.		
16	Ч.	Варвары вм., Іоана Дам.
17	П.	Савы преподоб.
18	С.	НИКОЛАЯ ЕП. МИРЪ ЛИКІЙС.
19	Н.	27. ПО СОШ., Амвросія
20	П.	Натанія пр подоб.
21	В.	НЕПОРОЧН. ЗАЧАТІЄ Б. ГОР.
22	С.	Мины, Ермогена

Змѣстъ

ПОЛЬЩА, РУСЬ И ЛИТВА.

(Кôлька словъ по поводу польско-россійскои угоды.)

Написавъ ЙОНАСЪ ЛИТВИНЪ.

III

Россійскій поетъ Ал. Пушкинъ назвавъ россійскій народъ моремъ а иншй славяньскй племена потôчками, котрй скорше чи пôзнѣйше мусять злятп ся зъ Россіянами. Въ те сполучене вѣрятъ россійскй патріоты, а пажерливый ихъ рядъ такъ взявъ ся ревно до тои справы, що всю славяньску воду хотѣвъ высушити и стягнути до моря. Вônъ хотѣвъ, щобъ тыхъ потокôвъ не було а було лишь одно море. Въ тôй то цѣли поставили Россіяне при гирлѣ рѣкъ и потокôвъ водотяги. Та штучнй водотяги не мали жаданыхъ наслѣдкôвъ, рѣчна вода плыла по старому, а видячи злу волю пажерливого моря, рѣки стали вôдвертати ся вôдъ него, шукаючи собѣ пригôднѣйшого русла. Россіяне побачили, що поступоване ихъ не мудре и для ока зъ однои рѣки усунули водотяги. А тою рѣкою, зъ котрои усунули водотяги єсть рѣка польска.

Россія єсть пажерливою и хитрою; Поляки зновь суть думнй и легковѣрнй. Россійскій рядъ постановивъ скористати зъ тои легковѣрности Полякôвъ и въ той цѣли выдумавъ россійско-польску угоду, котру заключили въ Варшавѣ дня....

Цѣкава рѣчь, що то Россіяне зъ милосердія свого дадуть Полякамъ, а що тй черезъ тоту угоду берутъ вôдъ нихъ?

Не намъ, панове братя, Литовцѣ, Русины, Бѣлорусины, Словаки и иншй подôбнй слабй кретуры про се знати, анѣ навѣть тобѣ народе польскій про те знати, Россіяне мають до политичныхъ комбінацій царя, а Поляки мають магнатовъ. А вы можете знати лишь тôлько, що люблиньскои уніи, що давнѣйше лучила Литовцѣвъ и Руснновъ зъ Поляками вже нема, а єсть нова унія, котра лучить двѣ славяньскй силы: Москалѣвъ и Полякôвъ — унія варшавска. Лихо вамъ теперь Литво, Русе! Лихо вамъ! Противъ одному неприятелеви вамъ годѣ було остоятись а противъ двомъ и тôлько нѣ!

Въ подôбный способъ поясняє мôй приятель россійско-польску угоду, про котру я передше згадувавъ.

— О скôлько я думаю — говоривъ менѣ мôй приятель дальше, то силою тои угоды, Поляки вже зрѣкають ся всякихъ претенсій до Литвы и Руси. Добре такъ Литовцямъ и Русинамъ! Непокоѣли ся, бурили ся, захочувалось имъ свого, най теперь стогнуть пôдъ московскимъ ярмомъ! Полякамъ мала страта вôдъ нихъ, бо якъ показало ся въ послѣдныхъ рокахъ, тй на жаденъ спосôбъ не хтѣли стати Поляками — клопôтъ зъ ними.....

На скôлько та думка правдива, не скажу, то однакъ певне, що вôдъ часу польско-россійскои угоды, давлене литовскои народности, переслѣдоване литовскои мовы не тôлько, що не зменчило ся зô стороны россійскои власти а овшѣмъ взмогло ся. Мѣсцевй власти въ тôмъ взглядѣ умѣють навѣть обôйти царскй указы.

Царскій указъ голосивъ, щобъ католицкихъ ученикôвъ въ науковыхъ заведеняхъ передъ и по науцѣ неприневолювати до молитвы въ россійской мовѣ а тôлько кожда народнôсть(!) мае вôдмавляти тоту молитву рôдною мовою, та власти примѣнили той указъ лишь для Полякôвъ, а коли зъ початкомъ бѣжучого шкôльного року литовскй ученики въ шавельскôмъ гимназіумъ, въ ковеньскôй губерніи, стали такожь домагати ся вôдъ своеи шкôльнои власти того привилею, покликуючись на царскій указъ, власти не то, що не выслухали ихъ слушнои прозьбы а покарали ученикôвъ за ихъ „дерзкую смѣлôсть!“

Другій царскій указъ нѣбы(!) позвалявъ католикамъ поправяти старй костелы и каплицѣ безъ окремого рескрипту губернаторôвъ и начальникôвъ, однакъ першій о. Серейко зъ Титовянъ (ковеньскои губерніи), що посмѣвъ поступити пôсля того царского указу, пôшовъ на два роки до кретиньского монастиря.

Царскимъ такожь указомъ священникамъ-обрядовцямъ, котрй въ часѣ репресіи въ декотрыхъ околицяхъ всхôдныхъ губерній приняли до додаткового Богослуженя россійску мову, позволено понехати россійскій обрядъ, та коли еп. Симонъ на запытане одного священника обрядовця, вôдписавъ, що Богослужене мае вôдправляти ся въ мѣсцевôй мовѣ, власти украли и епископа и священника.

Зъ того всього видно, що царскй полекшѣ, выданй лишь для Полякôвъ, а не для Литовцѣвъ а выжъ згаданй указы выконують ся тôлько въ границяхъ Польщи.

Въ гимназіяхъ на Литвѣ, коли повстала квестія запроваджєня молитвы и въ загалѣ науки религіи въ литовскôй мовѣ, мѣсцевй Поляки показали ся гôршими вôдъ Россіянъ, бо волѣли, щобъ радше все було по россійску якъ по литовски.

Поляки и Россіяне спомагають однй другихъ!..... Политика ясна. Если лишь Поляки дôйдуть до политичного значѣня, до сякои такои власти пôдъ опѣкою Россіи, дадуть ся намъ въ знаки не гôрше Россіянъ, розумѣе ся о стôлько, о скôлько имъ тй послѣднй позволять.

Политика россійска єсть, щобы, єсли вже инакше бути не може, дати Полякамъ сяку таку свободу, лишаючи ихъ однакъ въ етнографічныхъ границяхъ. Литву и Русь имъ вôдобрати, а єсли и лишити пôдъ польскимъ вплывомъ, то тôлько тымчасово и то для потѣхи лишь малу часть.

Ставленый теперь въ Вильнѣ памятникъ Муравева, душителеви Литвы, стверджае нашй здогады ще больше. Давнѣйше Россія мала намѣръ сувальску часть Литвы вôдтяти вôдъ конгресовки и приключити єѣ до Россіи. Однакъ теперь тй намѣры призабули ся а на те мѣсце чути, що рядъ зъ рускихъ частей губерніи люблиньскои и селецкои мае утворити нову губернію и приключити єѣ до царства. Гадка дуже дотепна. Цѣлый народный литовскій рухъ выйшовъ и пôддержуєсь переважно сувальскими Литовцями, а галицкй Русины утворили окрему літературу вôдъ россійскои, приключенй до Россіи тй части Литвы и Руси нанесли бы лишь клопоту Россіи, а разомъ зъ Поляками може удасть ся легше забити тй новй непожаданй идеѣ. — Гадка, якъ кажу, дуже дотепна.

Ревнй опѣкуны еміграціи.

Выбирають ся люде нашй до Канады, що мы звычайно называемо еміграцією, а котра не такъ для самыхъ еміґруючихъ якъ для остаючихъ нашихъ и то передовыхъ людей, выдасть ся якоюсь страшною зморою, котра туй туй всѣхъ Руснновъ здавить. Звôдки таке упереджєне до справы такъ загальнои якъ еміграція зô стороны нашихъ, кобы здоровй, интелігентникôвъ — хиба дасть ся тымъ пояснити, що она про справу такъ важну нѣчогôсенько не знає, тай не хоче знати. Правда и то, що правдивого понятія о еміграціи нашй интелігентники и не можуть, хоть бы хотѣли, зъ правдивыхъ жерелъ набрати, а то зъ тои простои причины, що суть до того не образованй. Имъ бракує знаня языкôвъ англійского та французкого, на котрыхъ про еміграцію найбôльше говорить ся. — Нѣмецкого языка по троха знають, то однакъ зъ нимъ трудно имъ справу розслѣдити. Шкода велика, що такъ важне пытане такъ нерозумно зъ ихъ стороны трактує ся!

На одинокого майже чоловѣка, посвятившого ся справѣ еміграційнôй, кидають они болотомъ, другй своєю обоятнôстію мучать єго. Спытаймо ся самй себе щиро, безъ облуды, чи еміграція намъ потрѣбна чи нѣ? Я такъ скажу, що якъ батько мае пять сынôвъ, чи розумно вônъ зробить якъ ихъ осадить на своимъ грунтѣ, чи двомъ-тромъ скаже шукати десь на боцѣ житя — то значить каже имъ еміґрувати зъ власного гнѣзда тамъ, де бы могли ширше жити? Такъ я понимаю еміграцію: думаю, що нашй гнѣзда паруморговй суть занадто тѣснй, щобы народъ мôгъ выдержати. Въ тыхъ гнѣздахъ зъ причины гнету зъ рôжныхъ сторôнъ, выроблює ся ненависть, сварки, бійка, зъ чого часта руйнація нашого брата. То-жь консеквентно треба сказати, що всяка еміграція наша повинна вôдбуватись, лише въ тôмъ вага, щобы она була добра.

Сегорôчна еміграція до Канады якъ перша въ сей край, дає богато матеріялу, якъ бы слѣдъ приготовитись до ней на будуче намъ Русинамъ. Але на жаль про якусь организацію въ краю не може бути мовы зъ причинъ якй на початку навѣвъ-емъ. Помимо того, що знаe богато, що я стою дуже близько нашои еміграціи, не можу похвалити ся тымъ, щобы бодай оденъ галицкій проводиръ мене запытавъ ся: а якъ тамъ дѣє ся зъ нашимъ народомъ? Всѣ сторонництва нашй дуже добре знають кричати. Поляки насъ давлять тай тôлько, але не видно працѣ реальнои. Противно-же, богато вже кинуло болотомъ на того, котрый житє посвятивъ пытаню еміграційному. — „Народна часопись“ тобъ то д. Кирило Кахнѣкевичъ, спродуковавъ ся сего року въ маю статією пôдъ заголовкомъ: „Торговля людьми въ Галичинѣ або якъ продають нашихъ селянъ за море.“ — „Горячка еміграційна якъ вôдъ кôлькохъ лѣтъ панує въ нашôмъ краю зъ малыми перервами, почала въ послѣдныхъ часахъ знову сильнѣйше проявляти ся. Навѣть заможнѣйшй люде продають за безцѣнъ свôй грунтъ и выносять ся за море въ надѣи, що тамъ полѣпшать свою долю. Такъ дѣє ся въ Коломыйщинѣ, де зъ Березова выйшло богато до Канады, въ Збаражчинѣ та другихъ сторонахъ а такожь на Буковинѣ. — Коли давнѣйше нашй селяне ишли до Бразиліи, то теперь выносять ся до Канады, куды ихъ справляють навѣть люде, котрй голосять свѣтови, що роблять то зъ патріотизму, що хотять тымъ помагати нашому селянству!“ — Цѣкавый я знати чи д. Кахникевичъ Бразилію добре розслѣдивъ тай чи запытавъ ся себе самого звôдки горячка еміграційна родить ся? Я певный того, що таку справу годѣ єму пôймити, пишучи статѣ добре плаченй при бюрку у Львовѣ. Щобы троха бôльше знати свôй народъ, то за мало еще кôнчити фільософію та бути редакторомъ рядовои газеты (безъ пôдпису). Уже въ наведеныхъ словахъ є богато несвѣдомости справы тои, котру порушивъ. Чому д.Ках. не каже вѣрно, звôдки еміґрують, тай якй причины еміграціи? Правда лише то, що

(Продовжене на другôй сторонѣ.)

ЩО ТАКЕ РОССІЙСКЕ ПРАВОСЛАВІЄ?

(Соціольогичный очеркъ.)

Написавъ графъ Лелива (Е. Н. Матросовъ.)

(Дальше).

Якъ знаємо, Литва и литовска Русь злучили ся зъ Польщею въ одну польско-литовско-руску державу пôдъ вспôльною назвою польскои Рѣчи Посполитои.

Перше сполучене властивои Литвы зъ Польщею, сполучене чисто династичне а не державне въ властивôмъ змыслѣ того слова, наступило въ р. 1386 черезъ супруже великого князя литовского Ягайлы зъ польскою королевою Ядвигою, та оно оказало ся досыть хиткимъ. Зъѣздъ польскои и литовскои шляхты въ Городлѣ 1413 р. закôнченый урочистымъ актомъ политичнои уніи въ своимъ часѣ досыть замѣтнымъ, мало помôгъ правдивому сполученю Польщи и Литвы зъ однои стороны а особливо Литовскои Руси зъ другои. Лишь значно пôзнѣйше а именно на люблиньскôмъ соймѣ въ 1569 р. послѣдовало наконець получене Литовскои Руси зъ Польщею. Въ слѣдъ за державнымъ и политичнымъ полученємъ послѣдовали пробы сполученя рускои гр. католицкои церкви, знанои доси пôдъ именемъ православнои або восточнои зъ польскою и разомъ зъ нею въ загалѣ зъ цѣлою рим. кат. церквою дорогою принятя рускою церквою такъ званои уніи.

Но понеже людскій змыслъ лучить звычайно факта однй зъ другими якъ причину зъ наслѣдкомъ, якъ то каже ся по латиньски „post hoc ergo propter hoc“ (пôсля того а за тѣмъ потому), то зъ того заключають звычайно, що получене православнои церкви зъ римо катол. церквою черезъ получене церкви рускои зъ польскою, о скôлько оно удало ся, було заключене въ цѣляхъ политичныхъ и єсть дѣломъ чисто политичнымъ. Всѣ рускй историки и значна часть польскихъ держить ся тыхъ взглядôвъ, однакъ той взглядъ не єсть правдивымъ.

Передовсѣмъ трудно судити о цѣляхъ тыхъ або иншихъ историчныхъ подѣй. Если тй цѣли безпосередно або хоть посередно не выплывають зъ историчныхъ актôвъ, звязанй зъ тою подѣєю, то про нихъ можна судити въ части пôсля побôчныхъ обставинъ, въ части по тымъ або иншимъ вôдносинамъ историчныхъ дѣятелѣвъ до ихъ результатôвъ.

Цѣли, за для котрыхъ сотворена була унія рускои православнои церкви зъ церквою римо-католицкою, полягаюча головно въ признаню папы церковнымъ головою, въ актахъ уніи въ всѣй цѣлости до насъ дôйшовшихъ не выраженй. Правда, що сотворене религійнои єдности въ державѣ, въ тыхъ давныхъ часахъ, коли религія грала въ житю суспôльнôмъ першорядну и вызначну ролю, мали велике значѣнє для Польскои Рѣчи Посполитои, но зъ того ще не слѣдує, що унію заключено выключно задля тыхъ державныхъ интересôвъ. Звѣстно, що зъ самого роздѣлу однои вселеньскои християньскои церкви въ X. вѣцѣ на двѣ окремй: западну и всхôдну, римску и грецку, папы римскй докладали всѣхъ заходôвъ утворити давну церковну єднôсть зъ задержанємъ для себе церковного авторитета або начальства надъ всею християньскою церквою въ загалѣ, та що тй заходы не перериваючись нѣколи, продовжають ся навѣть въ нынѣшныхъ часахъ. Зовсѣмъ природно, що заходы римскихъ епископôвъ, що до церковнои єдности, прямованй були на Русь якъ найблизшу знатну сосѣдку, ревно католицкои Польщи, котра мала певне политичне верховодство надъ першою, а се було на руку загаданому дѣлу. Однакъ зъ того не слѣдує, щобъ унію задумано завести въ цѣляхъ политичныхъ Польщи, а наоборотъ — деяка политична зависимôсть Руси вôдъ Польщи въ загальнôмъ устрою Рѣчи Посполитои, степенно зложена и скрѣплена актомъ люблиньскои уніи 1569 р. була ужита для достиженя „дорогою установленя особнои уніи“ церковнои єдности, заведенои въ цѣляхъ чисто церковныхъ, хоть така єднôсть, єслибъ она була довершена, мала бы значѣнє и для державы. Той нашъ высновокъ потверджає ся якъ не можь лучше слѣдуючимъ историчнымъ явищемъ, не замѣтнымъ въ належитый спосôбъ историками. Если бы унію забажали завести лишь для державныхъ и политичныхъ интересôвъ Рѣчи Посполитои, то природнымъ способомъ, она повинна була розширяти ся зъ заходу на всхôдъ и приостановити ся на границяхъ московско рускоrо царства т. е. повинна була бы, початши передовсѣмъ зъ Галичины, котра якъ звѣстною, еще въ 1340 р. передъ прочою Русею попала пôдъ власть Польщи, постепенно поступати на Подôле, Волынь, Полѣсе, землѣ кіевскй и такъ дальше до самыхъ крайныхъ границь Украины. Мѣжь тымъ историчный поступъ и розширене уніи було якъ разъ зовсѣмъ противнымъ. Першимъ зъ рускихъ епископôвъ, принявшимъ унію зъ римскимъ престоломъ, бувъ московскій митрополитъ Изидоръ, котрый на знанôмъ фльорентійскôмъ соборѣ 1438 р. бувъ найревнѣйшимъ приклонникомъ такои церковнои єдности. Коли-жь вônъ принявъ такъ звану фльорентиньску унію и вынесеный до гôдности кардинала, въ слѣдуючôмъ 1439 р. въ пурпуровôй мантіи вернувъ въ Москву, народъ и великій князь приняли єго зъ погордою. Коли-жь вônъ въ тôмъ кардинальскôмъ одягу хотѣвъ вôйти въ катедральный соборъ, то вокругъ него znявъ ся страшный взрывъ народного невдоволеня, та троха не довѣвъ до бунту. Великій князь Василь конфіскувавъ єго маєтокъ, заперъ єго въ темницю чудôвского монастыря, но московскій митрополитъ-кардиналъ поспѣвъ втѣкнути до Риму, де и доживъ свого вѣку. Коли въ послѣдне десятьлѣтє XVI. вѣка заходы папъ о злученю православнои церкви зъ римско католицкою зновь стали бути успѣшными, то першими рускими епископами, принявшими унію були епископы землѣ волыньскои: Поцѣй, епископъ володимирскій и Терлецкій, епископъ луцкій. Зъ письмомъ короля Зигмунда 1595 р. вôдправили ся они въ Римъ до папы Климентія VIII. и ту приняли головнй точки тои самои фльореньтійскои уніи, котру вже высше якъ пôвтораста лѣтъ тому назадъ принявъ Изидоръ, митрополитъ московскій. На вôдбувшôмъ ся въ слѣдъ за тымъ берестескôмъ соборѣ (1596) р. була принята унія всѣми рускими епископами въ земляхъ Рѣчи Посполитои, зъ выняткомъ двохъ. Тыми двома були именно самй заходнй рускй епископы львôвскій и перемискій, тои самои Галичины, котра далеко

„SVOBODA"
(LIBERTY.)
Weekly Paper.
The only Russian political Newspaper published in this Country; circulating in all parts of the United States and Canada, wherever the Russian language is spoken.
Published every Thursday at Mt. CARMEL, PA. by the „SVOBODA" Publishing Co.

ADVERTISING RATES:
One inch per annum...$20.00
„ „ Six months 12.00
„ „ three 7.00

All comunications should be addressed to:
„Svoboda"
Mt. CARMEL, PA.
P. O. Box 13.

Предплата рôчна 2.00
До старого краю........ 3.00

Всѣ дописи и грошѣ просимъ высылати пôдъ адресу:
To "SVOBODA"
P. O. Box 13. — Mt. CARMEL, PA.

НАША ГАЗЕТА ВЫХОДИТЬ ЩО ТИЖДНЯ ВЪ ЧЕТВЕРЪ.

Entered the post office at Mt. Carmel, Pa. as second class mail matter.

(Продовженє зô стороны першои)

зъ Березова богато выйшло, але що зъ Збаражчины тай зъ иншихъ сторôнъ, то еще за мало сказане. Що зъ Березова богато выйшло о семъ я знаю тай зъ якихъ причинъ опустили рôдну землю мôгъ бы я добру инструкцію д. Кахн. якъ бы сего вôдъ мене зажадавъ, подати. Однакъ, щобы ихъ выправили тѣ, що голосять свѣтови, що роблять се зъ патріотизму, то се груба неправда. Першѣ самѣ на ослѣпъ прійшли, а другихъ заклпкали свои, якъ ся переконали наочно, що добре тутъ жити. Повѣть Борщѣвъ д. Кахн. найблôльше число выславъ емігрантôвъ, котрымъ майже нѣхто не шептавъ до уха: идѣть до Канады!! Правда, що початокъ до першого выходу дала поводъ книжочка д-ра Олеськова о еміграціи. Она, що такъ скажу, выслала на звѣды зъ кождои стороны по чоловѣкови, дальше вже не треба нѣкому нашептувати, якъ народъ самъ переконавъ ся поволи, дае собѣ самъ раду и безъ науки д. Кахнѣк. Помимо того, що сей чоловѣкъ каляе свое власне гнѣздо кажучи, що нашь народъ до нѣчого не способный, якось народъ не загине и чей за пару пожитя вôльного, чи не перевысшить интелігенціею пана редактора, котрый лише хиба сухѣ дубы умѣе плести. Просимо идъ намъ пожити рôкъ, звидѣти що ся робить а втогды за перо, тай здавати справу зъ того, що ся знае, а не фантазувати. Вы добродѣю певно на математичного професора кваліфікували ся, наколи вже и выраховали кôлько то грошей заробивъ на емігрантахъ; слибъ то такъ вы могли отъ такъ 1000 выслати и по 5 долярковъ за особу дôстати, ото бы було добре! Про такѣ рѣчи можуть добродѣю снити портовѣ агенты, а не люде въ краю сидячѣ, будьте певнѣ! Зрештою, если бы хто и въ краю честно заробивъ коло своихъ людей — прецѣ се не збродня! Що зъ людьми тутъ дѣе ся, то будьте певнѣ, що лутше будуть жити, якъ лише троха розгаздують ся. Прійдѣть та подивѣть ся, якъ жіють, що передъ рокомъ прійшли, жаденъ не жалуе за тымъ, що лишивъ. Дальше сесь просвѣтитель балакае про Бразилію, про котру нѣчого ему не кажу, бо о нѣй не знаю. Однакъ та балакавина варта торбы сѣчки. Мôгъ бы бувъ на сѣмъ певно скôнчити, такъ нѣ, хотѣвъ показати цѣлу свою лѣтерацку мудрость тай ще одно число „Народнои часописи" заповнивъ нѣсенѣтницями. — Дальше кричить: „Не давайте ся продавати" въ ч. 109 зъ 1897. „Що и въ Канадѣ нема раю, то рѣчь певна, а що нашѣ селяне идуть туда лише на загибель о тôмъ поучують тѣ, що вернули. Де якѣ агенты на стôлько совѣстнѣ, що кажуть зъ грôшми прїѣздити, а о. Дмитрôвъ каже, що рядъ безъ 200 дол. не впустить до краю;"—Дальшѣ вылоги всего добродѣя хлопского не стоять того, щобы ихъ наводити, головна рѣчь его спечѣ есть рація, що хлопъ дурный, а суть усего що десь тамъ хтось бере $5. за душу. Сѣ $5. страшно его мучать. Цѣкавый я знати, що то его обходить, що рядъ канадійскій узнае за добре? За широка ваша дипльоматія пане добродѣю! Певно и я скажу, що въ Канадѣ нема раю, але лише для такого, котрый шукае легкого хлѣба, для чоловѣка же працѣ, хоть и такого, що прійде безъ цента, есть жите. Не беру твердженє зъ повѣтря, а опираю на власнôмъ досвѣдѣ, що кождый чоловѣкъ працѣ тутъ найде жите. Бувъ-емъ у неодного фермера, що прійшовъ безъ цента, нынѣ мае кôлькадесять штукъ худобы и до 10 лѣтъ ставъ паномъ властнымъ.

К. Генникъ.

(Конець буде)

ВѢСТИ ЗЪ АМЕРИКИ.

Дорогі Братя Русины!

Уже пару разôвъ читалисьте у „Свободѣ," щобы вы поможности школы закладали и такъ тримали ся по при другихъ народахъ. Отже и я хотѣвъ бы де-що написати о школѣ. Не кажу, щобъ я написавъ щось дуже розумного, понеже я неученый у высокихъ школахъ, тôлько на селѣ, а походивши досыть по свѣту отъ такъ де-що приучивъ ся. Думаю писати и навѣть не знаю зводки-бъ зачати, бо то для мене троха за велике дѣло о чôмъ писати хочу. Може бы и тыхъ пару словъ на що небудь придали ся, кобы Братя Русины добре надъ тымъ застановили ся, бо моя думка есть о школѣ.

Любезнѣ Рускѣ Братя! Мы тутъ проживаемъ на вôльнôй американьской земли, а мы зъ той вôльности дуже мало хôснуемо, понеже не такъ народна справа не въ головѣ, не такъ якъ у другихъ народностей, бо дуже мало поступу у насъ. А где-жъ знайти жерело до того поступу? Где-жъ бы вôднайти ключь до того вôльного всѣмъ скарбу? — Въ школѣ. Въ школѣ Братя! Бо школа мати наша, котра насъ може всего научити, въ школѣ можна знайти ключь до всякого вôльного скарбу, котрый есть вôдкрытый для кождои народности, а мы Русины дуже мало о тое дбаемъ, понеже насъ такъ научили въ старôмъ краю, щобы намъ було лекше зъ нами навертати пôсля вподобы якъ зъ худобою, бо ученого и просвѣщеного трудно баламутити, бо не дасть ся. — А особливо тутъ въ Америцѣ дуже мало есть такихъ, котрѣ бы хотѣли народови правдиву путь показати. — Понеже тутъ не маемо майже жаднои свѣтскои интелігенціи, отже Братя любі берѣмъ ся самі до роботы поки часъ и поможности закладаймо школы, а такъ собѣ можемо помочи. Давно вже могло тутъ такъ бути, лишень не було кому повести народъ туда, куда потреба вымагала. Грошѣ выдали на безхосеннѣ рѣчи, а за то еще собѣ грѣху и клопоту наробили не мало. Посмотрѣмъ тôлько, кôлько то тяжко запрацюваного руского гроша пôйшло марно на многі непотрѣбнѣ церкви, котрѣ вмѣсто стати домомъ молитвы, стали ся мѣсцемъ незгоды и ворожнѣ. Та що вже про те згадувати, бы самі про те найлучше знаете. Отже Братя Русины не забувайте на школу маму нашу, котра васъ може на людей вывести, котра насъ може поставити на рôвнѣ зъ другими народами.

По многихъ плейсахъ, где нашого народа було мало, зачали ставити церковь, а заразомъ и на людей немалый тягаръ вложили, бо народа за мало а выдатокъ дуже великій, закимъ церковь выставлоно, а при тôмъ не кождый дасть. Але потôмъ треба бы и священника, котрого такожь годѣ утримати, а многѣ видячи якій непорядокъ то и колекты не дадуть еще колектора вылають. Отже зъ того всего выходить, що народъ за свои тяжко запрацюванѣ грошѣ, не то щобы мавъ якій ужитокъ, тôлько еще мае страту зъ клопотомъ подвôйну, понеже дуже мало маемо священникôвъ, котрѣ бы приносили народови пожитокъ за его старане и труды. Бôльша часть, а особливо зъ Угорщины маемо такихъ священникôвъ, котрѣ смотрять тôлько свои кишенѣ всемогущими долярами напакувати, тай до старого краю повернути, а про народъ имъ байдуже!

Ось такѣ то клопоты мае нашь народъ. Та може не оденъ зъ васъ скаже на мене отъ якійсь то мудрагель недовѣрокъ, каже абы церквей такъ дуже не ставити тай священникôвъ дурно не годувати и грошми кишенѣ напыхати и може бы самъ хотѣвъ щобудь лизнути. Але скажу: нѣ дороги Братя! Понеже я робôтникъ такъ якъ и вы, то затое мене серце болить, коли виджу або чую, що робôтничѣ грошѣ марно идуть, а вмѣсто хôсна шкоду приносять. И я любю такъ руску народнôсть, якъ котрый небудь, хотяйбы и самый лучшый зъ васъ. Есмь дуже добрымъ прихильникомъ нашôй св. рускôй церкви, тôлько тамъ може бути, абы народу могла принести такій ужитокъ якъ Богъ каже и якій народу належить ся, абы кождый мôгъ видѣти, где идемо и куда насъ провадять. Дорогѣ Братя незабувайте, що мы тутъ жіемо на свобôднôй земли, где не маемо жаднои монархичнои контролѣ надъ школами анѣ церквами, абы такъ поступовали, щобы тронови не шкодило, щобъ народъ удержати на уздѣ, абы его не пустити прозрѣти и упоминати ся за свои права.

Намъ тутъ потрѣбна народна контроля, щобы нарôдъ мôгъ прозрѣти, а священникъ бувъ для него дорадникомъ и братомъ. — И есть ту кôлька священникôвъ, що жите вôддалибъ за долю руского робôтника, та що-жъ? ихъ мало. Намъ треба всѣми силами пôдтримувати и спомагати въ роботѣ тыхъ щирыхъ нашихъ патріотôвъ. Та певно не оденъ скаже, а якъ намъ бути безъ церкви якъ поганамъ якимъ? Нѣ Братя люби! — где може бути школа и церковь въ добрôмъ порядку, то добре, а где мае церковь пôдло стояти, то нехай буде добра школа, а въ нѣй розумный учитель, у котрôй бы мôгъ учити въ школѣ, дѣтей и старшихъ: якъ маемо жити въ свѣтѣ и поступовати, хто мы и що мы, якъ нашу матерь Русь любити и якъ порôвнатись зъ другими культурными народами. А потôмъ коли народъ просвѣтить ся и постарае ся о церковь, то зъ такои церкви буде Богу честь и хвала, а народови ужитокъ. Думаю, що не мылю ся, коли скажу, що школа есть такои ваги якъ и церковь, чоловѣкъ въ школѣ научить ся, то и у церкви е зъ него ужитокъ.

Дорогѣ Братя! Роздумайте собѣ добре надъ тымъ, що я вамъ пригадую и смотрѣть по можности, абы зло усунути, а на его мѣсце, що доброго поставити. Где масте церковь зъ школою, то нехай вамъ буде честь и слава за тое, а незабувай на тое, абы мати доброго учителя въ школѣ. А где масте церковь зъ добрымъ священникомъ, то постарайтесь о яку таку школу, то священникъ вже заступить вамъ учителя, якъ не будете въ силѣ доброго учителя удержати. Понеже такому священникови буде велика заслуга передъ Богомъ, а честь и слава передъ народомъ и вѣчная добрая память въ исторіи Руси Американьской. Есмь певный, що всякій добрый священникъ вамъ тое зрадостію учинить прото, що ему душа зô серцемъ радовати ся буде, якъ увидить, що его труды добрѣ овочи приносять.

Даруйте Братя любѣ, що такъ за много розписавъ ся, та що осмѣляюсь такъ отверто и смѣлю до васъ писати. Одзываюсь и пишу до васъ отверто, але по щиро братерскôй любви, — а вы добре собѣ роздумайте надъ тымъ, що я вамъ пригадую, бо где бôльше голôвъ, (але розумныхъ) тамъ бôльше розуму.

Много еще дало бы ся писати о тôй справѣ, але думаю, що для тыхъ, котрѣ хотять тое розумѣти, то ажь трохи замного написано. а про тыхъ, котрѣ не хотять того розумѣти, то хотяй бы имъ и цѣлу книгу написавъ о тôй справѣ, то и такъ марно.

Бувайте здоровѣ, я зô щирого серця желаю, абы тыхъ пару моихъ слôвъ принесли вамъ ужитокъ въ тôмъ дѣлѣ. Зôстаюсь щиросердечный Русинъ.

Правдолюбъ М. К. въ Чікаго, Илл.

ВѢСТИ ЗЪ РУСКИХЪ КОЛЬОНІЙ ВЪ КАНАДѢ.

BIBERCRIK, дня 30. падолиста.

СЛАВА ИСУСУ ХРИСТУ!

Дорога „Свободо!"

Доношу вамъ всѣмъ братямъ Русинамъ, що читають нашу руску газету въ Америцѣ и въ Канадѣ „Свободу," що у насъ вже красна зима, але не така страшна, якъ сѣ малюють. Отъ така самѣсенька зима, якъ въ нашôй бувало Галичинѣ була. Ту тôлько та рôжница, що чоловѣкъ и самъ мае чимъ запалити въ зимѣ и худôбку е чимъ покормити — въ Галичинѣ того не було.

Въ осени навезли мы красного матеріялу на будову церкви, згодилисмо майстра Василя Глухого зъ Борщѣвского повѣту, котрый намъ мае за $132.00 поставити церковь. До церковного комітету належать слѣдуючѣ люде: Михайло Мельникъ, Михайло Полиші́й, Василь Феникъ, Теодоръ Мельникъ, Иванъ Пилипôвъ, секретаръ Николай Шпачинскій. Наша церковь буде 8 сяжнѣвъ довга, 4½ сяжня широка и закерстія зъ боку и копула мае бути, такъ якъ на кождôй рускôй церкви. — На захôдной сторонѣ такожь думають о церкви и вже звезли троха матеріялу. На всхôднôй сторонѣ чекають на 500 дол., що имъ обѣцяли дати православнѣ и на запомогу вôдъ россійского царя. Мы хоть бѣднѣ, початкуючѣ фермеры — не чекаемо на жебранину, але власными силами старае ся о нашь рускôй Дômъ божій, Чулисмо, що мае приѣхати до насъ зô старого краю нашь о. Духовный, кобы якъ найскорше дождати ся тои веселои хвилѣ, то чоловѣкъ бы вôдмоло-

раньше прочи Руси, дорогою забору а не политичнои едности, попала пôдъ власть Польщи. — Помимо того, що по политичному свому складѣ Галичина повинна бы була приняти унію раньше всѣхъ прочихъ рускихъ земель, если бы унія була дѣломъ чисто политичнымъ, но она приняла еѣ найпôзнѣйше а именно: епископство перемыске въ 1691 р. львôвске епископство 1700 р. и наконець львôвска ставропигія лишь въ 1708 р.

Хоть такимъ способомъ унія рускои церкви зъ римо-католицкою була безъ сумнѣву дѣломъ церковнымъ а не политичнымъ, якъ то дуже часто многѣ хибно думають, та однакъ представителѣ польскои державы доложили дѣлу такои церковнои лучности чимало заходôвъ, посвятили державнѣ средства подôбнôй религійнôй миссіи, дуже необачно вôддали весь механізмъ державный въ еи роспоряджене и тымъ способомъ вже нарушили рôвновагу державныхъ силъ. Но на тôмъ дѣло не скôнчило ся. Якъ знаемо, литовскѣ статуты 1529 р., 1566 р. и 1588 р. тѣ законодавчѣ памятники руского права, въ своимъ часѣ, въ высшôй степени замѣтнѣ, установили повну религійну вѣротерпимôсть и повну свободу вѣроисповѣдань въ державѣ литовско-рускôй а разомъ зъ тымъ рôвнôсть вѣроисповѣдань грецкого и римского. Актъ люблиньскои уніи 1569 р. и звѣстна конституція варшавского генерального сойма 1572 р. потверджали и скрѣпляли таку свободу вѣроисповѣдань и таку рôвнôсть вѣроисповѣдань грецкого и римского, котрый то актъ назвемъ вѣроисповѣданемъ рускимъ и вѣроисповѣданемъ польскимъ. Однакъ противъ означеному змыслови основныхъ законôвъ державы литовско-рускои, въ слѣдъ за золотымъ вѣкомъ Зигмунта Августа, державный механізмъ Рѣчи Посполитои попадае вскорѣ въ руки близорукихъ приклонникôвъ римского католицизма, заслѣпленыхъ фанатикôвъ и езуитôвъ. Свобода вѣроисповѣданя и повна рôвнôсть вѣроисповѣдань „руского" и „польского" а затѣмъ и рôвнôсть самыхъ народностей нарушають ся и постепенно нищать ся. Все бôльше и бôльше розгаряють ся и розгривають ся страсти религійнѣ и въ борбу станово-економичну и политичну, котра повстае коло того часу мѣжь польскою шляхтою и рускимъ козацтвомъ, вплѣтае ся и врастае елементъ вражды вѣроисповѣднои и національнои, той небеспечный ядъ, котрый постепенно затруває и бурить державный організмъ Рѣчи Посполитои. Исторія тои памятнои въ исторіи людскости борбы, продовжаюча ся высше 200 лѣтъ, на стôлько загальнозвѣстна, що мы не станемо надъ нею розводити ся. Борба сеся зняла ся зъ початку мѣжь представителями народностей польскои и рускои, въ лицѣ польскои шляхти и духовеньства зъ однои стороны и руского боярства и духовеньства зъ другои. Борба та вскорѣ переходить и перероджуе ся въ борбу мѣжь польскимъ шляхоцтвомъ и рускимъ козацтвомъ, выповняючи собою близько два столѣтя. Результатами еи були якъ звѣстно: 1) вынародовлене ся рускои шляхты, котра зовсѣмъ пополячила ся, 2) цѣлковитый упадокъ православія въ Рѣчи Посполитôй и 3) розкладъ и упадокъ самои Рѣчи Посполитои. Пытане теперь: наскôлько якъ въ самôмъ повстаню тои сумнои борбы такъ и въ еще бôльше сумныхъ еи наслѣдкахъ виннѣ були заходы сотворити церковну еднôсть въ загалѣ и такъ звана унія въ часности? Щобъ на те важне пытане вôдповѣсти, треба лишь застановити ся на слѣдуючихъ точкахъ:

1) Въ тѣ давноминулѣ часы религія мала въ загальнôмъ укладѣ житя личного и суспôльного вплывъ и значѣне такъ велике, що панувала не тôлько надъ звязями державными, ба навѣть заглушала голосъ кровного родства: изъ-за религійныхъ спорôвъ, братъ повстававъ на брата и сынъ пôдôймавъ оружіе противъ вôтця.

2) При подôбнôмъ станѣ культуры и суспôльности всякій церковный роздѣлъ бувъ новымъ жереломъ ворожнечи, роздвоєня и ненависти людскои и навôдворотъ, всяке сполучуванє порôжненыхъ частей христіяньства, творившихъ колись одну вселеньску церковь, ставалось усуненемъ такого жерела и скрѣпленемъ вселюдскои едности и братерства, складаючихъ истоту христіяньскои науки.

3) Такимъ способомъ лучнôсть окремыхъ христіяньскихъ церквей була а почасти и есть навѣть и до сеи поры актомъ загальнои суспôльнои ваги и причиняе ся безъ сумнѣву для добра державного, суспôльного и вселюдского.

4) Лучнôсть така може однакъ бути лишь наслѣдкомъ добровôльныхъ зносинъ, братолюбного спôвдѣланя и свобôдного переконаня, а всѣлякѣ въ загалѣ вôйны, якѣ мали мѣсце въ исторіи людскости задля достиженя подôбнои едности а рôвно всѣлякѣ насильства, котрѣ въ подôбнôмъ дѣлѣ коли небудь и денебудь приключили ся, приводили и приводять до цѣлей зовсѣмъ противныхъ т. е. до ще бôльшого роздвоєня, розъяреня и людскои ненависти.

5) Найбôльшимъ зломъ есть, коли держава принимае на себе подôбну вѣроисповѣдно-обединительну миссію и справы чисто норовственнои натуры, справы порады и переконаня хоче сотворити средствами приневоленя и дорогою насильства. Въ подôбныхъ случаяхъ не тôлько творить ся еще бôльше роздвоєне, жостокôсть и лицемиріе, но и слѣдуе постепенный розкладъ суспôльныхъ елементôвъ и ослаблене суспôльныхъ силъ, приводячи скорше або пôзнѣйше до упадку самои державы якъ то и стало ся мѣжь иншимъ и зъ польскою Рѣчею Посполитою.

6) Если однакъ декотрѣ виднѣйши историчнѣ личности и рôжнѣ суспôльнѣ групы, зъ непониманя людскои природы и зъ-за звѣрства властивого навѣть цивилізованои части людскости, навѣть до сего часу подôбне дѣло брали ся сотворити и будовати дорогами и средствами не тôлько не гôдными но навѣть ведучими до прямопротивныхъ наслѣдкôвъ и пôдриваючими надто самѣ основы суспôльности и державы, то тымъ еще саме те дѣло, котре мае служити добру людскости въ тôмъ не винно подôбно тому, якъ зовсѣмъ не виненъ пр. крестъ, той символъ братерскои любови и загального проценя, если его несуть передъ войсками, идучими на братоубôйствене и противхристіяньске дѣло чоловѣкоубôйства.

(Дальше буде).

дѣвъ, якъ бы въ насъ вже кійсь порядокъ бувъ. А ту йдуть и Рожденственскій свята — а мы мусимо сидѣти по хатахъ, якъ погане — нѣ слова Божого, нѣ коляды въ церкви не почуєшь, якъ то колись бувало въ старôмъ краю ажь душа радовала ся. Ще бымъ больше писавъ, але выбачайте — чоловѣкъ вже старый, а якъ жаль чого стане, то очи заллють ся слезами и свѣта божого не видишь — не то, щобъ писати. Желамо Вамъ всѣмъ веселыхъ здоровыхъ святъ.

Христосъ раждаєть ся!

Старый фармеръ Федько.

НОВИНКИ.

До нашихъ предплатниковъ. Одно важне слово маємо сказати ще разъ до нашихъ предплатниковъ. Вы знаєте, що рôкъ 1897 вже незадовго скôнчить ся а наступить новый. Предплатники „Свободы" самй могли порозумѣти якъ наша газета свôй обовязокъ выповняла. — Они-жь тй самй предплатники схотять и на слѣдуючій рôкъ читати нашу „Свободу," найже-жь поспѣшать зъ выровнанємъ залеглостей, щобъ и на 1898 р. могла наша щиро-роботнича газета до нихъ приходити и приносити имъ неодно поучне и поучаюче. — Тымъ, що не заплатять своихъ довгôвъ, вздержимо высылку „Свободы".

*

О. Иванъ Арданъ, бувшій парохъ въ Jersey City, перенѣсъ ся до Olyphan-у и обнявъ тамъ опорожнену парохію. Тому, що о. И. Арданъ есть секретаремъ „Р. Н. Союза," тожь подаємо до прилюдной вѣдомости секретарямъ Братствъ, щобъ писали до него на таку адресу: **Rev. John Ardan,— P. O. Box 418, Olyphant, Pa.**

Міліонеръ катує свою жѣнку. Въ Ню Йорку вôдбувавъ ся минувшого тыжня дуже цѣкавый процесъ. Міліонеръ ... Bleck стававъ передъ судомъ зô своєю жѣнкою, котра зажадала розводу. Зъ ходу росправы довѣдавъ ся свѣтъ цѣкавыхъ рѣчей зъ житя тыхъ милыхъ супруговъ. Выйшло на верхъ, що ... Bleck бивъ по пыску свою жѣнку, копавъ ногами и т. д. Той міліонеръ удержує за великй грошѣ цѣлй ... любовниць и разъ ... спровадивъ зъ Европы ... заводовыхъ картярôвъ, щобъ ихъ въ своей ... при грѣ ошуковати. ... тыхъ міліонерôвъ не... своихъ родичѣвъ, ... стоять по сторонѣ батька, бо сподѣють ся вôдъ ... больше корыстей, якъ ... матери. И то называють ся люде въ нашôмъ ...италістичнôмъ устрою!

Турецкій султанъ въ тарапатахъ. Власнй его жовнѣры, що сторожили султанску палату, хотѣли султана убити, ... перешкодили сему начальники евнухи и другй креатуры султана. Розлюченый султанъ казавъ жовнѣрôвъ тортуровати, щобъ ... могчи на нихъ вызнане ... ихъ до того шалепого ... ку намовивъ, але даремно, жовнѣры мовчать, якъ ... рыбъ.

*

Чи чули вы, що минувшого мѣсяця вступило 100 новыхъ членôвъ до „Союза"? — Чи знаєте вы, що „Союзъ" ... вызше 3000 доляровъ готового гроша ... касѣ?

Отроєнє 1600 бразилійскихъ еміґрантôвъ.

На покладѣ „Agordat" лігурійско-бразилійского товариства паровои плавбы, у котрого на службѣ находить ся звѣстный въ исторіи еміґраціи народу зъ Галичины, Сільвіо Подарі, одержали бразилійскй еміґранты перше снѣданє. Дано имъ рижову поливку, мясо зъ полента, хлѣбъ и вино. Корабель рушивъ по тому до супи, щобы пôддати ся недалеко мосту Фридриха Вильгельма оглядинамъ лѣкарскои комисіи. Въ часѣ оглядинъ почали декотрй еміґранты жалувати ся на доймаючй болѣ жолудка, а незабавомъ скарги и болѣ стали ся загальными. — Сотки женщинъ и мужчинъ дôстали вомитôвъ и корчôвъ жолудка, всѣ кликали о помôчь — здоровй и лѣкарѣ стратили голову. Нещаслийй кидали ся на землю и качали ся въ боляхъ. Замовлено телефономъ возы и 345 хорыхъ перевезено до шпиталѣвъ. Дослѣды властей выказали, що причиною страшного выпадку були зôпсутй мяснй консервы, подаванй еміґрантамъ. Хорй мусять позостати найменше два тыжднѣ въ шпитали въ Генуи, если хороба не перекине ся въ черевный тифъ.

— Забуреня въ Чехахъ, лишь змѣняють ся зъ дня на день та не устали, суть они лишь разъ слабшй разъ сильнѣйшй. Ческй жовнѣры стоять за ческою людностію и не можна ихъ ужити до насильствъ. — На банкетѣ делеґацій провôдникъ молодочехôвъ д-ръ Герольдъ сказавъ цѣсарови, що згода мѣжъ Чехами а Нѣмцями не можлива, доки Чехи не добôють ся рôвныхъ правъ зъ Нѣмцями. Цѣсарь мавъ ему на тое вôдповѣсти остро, що самъ бурмистръ мѣста Праги не выступивъ остро противъ бунтовниковъ. — Урядово доносять, що въ Празѣ арештовано 600 осôбъ, 300 осôбъ раненыхъ, а 60 полісменôвъ и 20 жовнѣрôвъ покалѣченыхъ камѣнями.

— Подаю до вѣдомости всѣмъ Русинамъ въ Buffalo, N. Y. и на околици, що въ недѣлю дня 19. с. м. буду мати Сл. Божу о 10 год. на North Buffalo (Black Rock) въ польскôмъ костелѣ, а въ слѣдуючу недѣлю дня 26. с. м. о 10 год. въ айришскôмъ костелѣ въ North Tonawanda. Буду слухати також св. сповѣди.

О. Несторъ Дмитрôвъ
89 Johnson Str.
Buffalo, N. Y.

Вѣсти робôтничй.

Девять годинъ працѣ для друкарôвъ.

Минувшого року конвенція тов. мѣжнародного „Типографія", постановила у всѣхъ друкарняхъ якъ найскорше установити девять годинъ працѣ. Якъ доносять газеты, маε роспочати ся борба о девять годинъ 2. сѣчня 1898 въ Ню Йорку и вôдъ разу 5000 робôтниковъ маε вступити до уніи, щобъ разомъ выступити зъ жаданями. Властителѣ друкарнь не думають того справедливого уступства зробити. Также и другй мѣста, якъ Бруклинъ и другй мають прилучити ся до борбы и закимъ велике мѣсто дожіε року житя, выступить 50.000 органiзованыхъ молодцѣвъ, поклонниковъ чорнои штуки, до борбы за 9 годиннымъ часомъ працѣ. Унія друкарôвъ сподѣε ся мати въ касѣ $50.000 до роспорядимости въ часѣ страйку. — Цѣлый персоналъ „Свободы" Василь и Денисъ певно прилучать ся до страйку своихъ товаришѣвъ.

— Льокомотива (инджай) складаε ся зъ 6000 частей и частинокъ, котрй такъ само старанно зложенй якъ частины найлѣпшого зиґара.

— Въ Нѣмеччинѣ выробляють тыжднево 200 міліонôвъ голокъ. Нѣмеччина випередила пôдъ тымъ взглядомъ Англію. Выраховали, що на цѣломъ свѣтѣ спотребляють денно 200 мил. голокъ.

— Въ Трансваль, Африцѣ, уживають по майнахъ малпъ яко робôтниковъ. Робôтники то дуже точнй, порядни а що найбôльше николи не приходять до роботы пянй.

— Коло Johnstown, Pa. повстала нова копальня вугля „Mountain Coal Co." Компанія побудовала вже богато новыхъ домôвъ для робôтникôвъ, а зъ весною маε роспочати ся тамъ бізнесъ на добре.

— Въ Elwood, Ind. застрайковало 7800 робôтникôвъ, занятыхъ въ шклярняхъ зъ причины, що хлѣбодавцѣ хотѣли запровадити новй правила фабричнй, некористнй для робôтникôвъ.

— Паровцемъ „Trojan Rince" приѣхало дня 5. с. м. 1008 италіяньскихъ пасажерôвъ, переважно жены и дѣти замешкалыхъ ту Италіянôвъ.

— На мітинґу „United Labor League of Western Pensylvania" вôдбутôмъ въ Пітсбургу принято програму, пôсля котрои робôтники при слѣдуючихъ мѣйскихъ выборахъ мають голосовати лишь на такихъ кандидатôвъ на мѣйскй уряды, котрй будуть за зниженємъ податкôвъ, знесенємъ политичныхъ синекуръ, запровадженємъ 5 центовои ѣзды по всѣхъ уличныхъ карахъ зъ такимъ переносительнымъ тікетомъ, котрый бы мавъ вартôсть вôдъ рана до вечера и за запровадженємъ 8 годинного дня працѣ при всѣхъ мѣйскихъ роботахъ. Рускй робôтники ситизены повиннй отже добре знати, на кого вôддати свôй голосъ.

— Braddock, Pa. Ту робить дуже добре. Прим. въ фабрицѣ „Edgar Thomson Steel Works" черезъ 12 годинъ жарилось въ 99 пецахъ, що до сего часу ще николи не бувало.

— Американцѣ не перестають думати надъ тымъ, якъ бы то чимъ скорше ограничити иміґрацію. До того додаε имъ ще охоты справозданє секретаря скарбу, зъ котрого выходить, що минувшого року перешлось до Америки о 112,345 чужихъ робôтникôвъ менше якъ въ р. 1895. Вôдъ р. 1884 до р. 1893 приѣзджало до Америки пересѣчно 472,063 рôчно, а въ часѣ вôдъ 1894 до 1897 р. приходило сюда пересѣчно вже лишь 279,566 робôтникôвъ, значить майже о половину менше. Причина, длячого такъ нагло зменшило ся число иміґраціи, лежить, кажуть они, въ тôмъ, що правительство Спол. Державъ въ тôмъ часѣ правами заострѣло можливôсть переселеня ся до Америки. Зъ тои то причины вôдзывають ся розличнй голосы що-разъ голоснѣйше, щобъ на протягъ кôлькохъ лѣтъ ограничити зовсѣмъ иміґрацію.

Де-що цѣкавого.

— Такй сѣрнички, якъ днесь маємо, робили доперва 1829 р.

— Англійска амбасада въ Вашинґтонѣ коштує рядъ англійскй $90,000 рôчно, Нѣмецка $60,000, Французска $50,000, а Италійска $30,000, мають паны за що гуляти.

— Едизонъ за 25 лѣтъ дôставъ 711 патентôвъ за свои выналоды.

— Въ Вѣдни здохъ недавно орелъ, 103 лѣтъ старый.

— Пôсля найновшого выраховання Христосъ вмеръ 3. апріля а бувъ роспятый пôсля жидôвского численя 4793 року.

— Межи 4,000 злодѣями, арештоваными минувшого року въ Парижи, бувъ оденъ князь, одна княгиня и одна графиня. Чи не зъ Галичины они були?

— На Угорщинѣ есть теперь 275,940 циганôвъ зъ котрыхъ до мадярôвъ признає ся 104, 750. Межи нихъ вже врахованый о. пр. зъ качого болота.

— На сѣрники спотребує ся рôчно 400,000 кубичныхъ метрôвъ дерева.

— Оденъ вченый въ Парижу говоривъ, що за 4½ міліона лѣтъ не буде на земли анѣ однои горы. Хто дожіє, побачить.

— Коло Cumberland, Md. перейшло недавно черезъ рѣку Potomac надъ 3000 вывѣрокъ и удались до ближкого лѣса, де зародились дуже орѣхи. Зъ того заключають на довгу и остру зиму того року.

— Галичина маε надъ 5 міліонôвъ мешканцѣвъ а зъ тыхъ 1,005,394 есть жидôвъ. Христе Царю!

— Якійсь Англичанинъ выраховавъ, що одна тона морскои воды маε въ собѣ 0,06 ґрамôвъ золота. Въ цѣлôмъ океанѣ булобъ золота 600 міліонôвъ тонъ.

СМѢХЪ И ПРАВДА.

ДОБРЕ СЕРЦЕ.

— Ахъ, якъ бы то я хотѣвъ, щобы той малый когутикъ, задзюбавъ того великого — каже Ивась — приглядаючись зъбоку двомъ бючимъ ся когутамъ.

— Овъ?!... А то зъ вôтки у тебе въ серци взяло ся таке хороше всвôвчуте для малыхъ, отже слабшихъ?... пытаε Ивася здивованый учитель...

— Бо великимъ когутомъ всѣ наѣмо ся, а малого, то зъѣдять тато самй — вôдповѣвъ Ивась...

НЫНѢШНЙ.

— Маю 80 лѣтъ, якъ у тявъ, а недавно еще збробивъ-емъ пѣхотою трійцять кільометрôвъ... Чи вы то потрафите куме?...

— Еще нѣ...

— Чому?..

— Бо я маю доперва 40 лѣтъ.

ДОБРА ДИТИНА.

Мама: — Чого оя дрешь и кричишь, що хочешь? Ѣсти?

Дитина: — Не.

Мати: — Пити?

Дитина: — Не.

Мати: — Може спати?

Дитина: — Не.

Мати: — Но та що хочешь?

Дитина: — Кричати.

— То твôй сынъ маε вже 20 лѣтъ, мусить вже мати порядни вусы?

Що то, то нѣ, але лысину маε вже порядну.

Въ редакціи „Свободы" можуть достати Вск. ОО. Духовнй по 1 цнт. за еґземпляръ:
1) Extractus matriculæ copulatorum,
2) Extractus matriculæ baptisatorum,
3) Extractus matriculæ defunctorum.

НАША ДОЛЯ

Вже Шевченко чорну долю намъ гарно выспѣвавъ,
Коли свое „чорне поле“ тужливо писавъ.
На що тобѣ батьку було такъ сумно писати,
Щобъ орючи чорне поле, долю проклинати?
Кленемъ долю, оремъ поле, а оремъ лишь глину,
Написавъ ты намъ пророцтво у злую годину...
Бо на Руси лихо було, є и дальше буде,
Доки будуть газдовати тамъ чужіи люде.
Бо на Руси, где пшениця, жито золотѣє,
Русинъ оре, жне и сѣє, а зъ голоду млѣє.
Еще сонце не засвѣтить лучами по полю,
А вже Русинъ раломъ оре, проклинає долю.
Бо хоть щасте засвитає и зродить ся жито,
Не для него уродилось, не ему пожитокъ.
Не для него хлѣбъ родить ся, нема о тôмъ гадки,
Бо заберуть чужй люде за ц. к. податки.
А якъ зима люта прійде, въ що ся приодѣти?
Чимъ себе и дрôбнй дѣти, жѣнку накормити?
Нѣ соломы, щобъ пошити нужденне хатище,
До котрои вѣтръ зъ морозомъ черезъ дѣры свище.
Свище вѣтеръ, мете снѣгомъ, колибаєсь хата,
А по кутахъ въ однôй дранцѣ трясуть ся дитята.
Хоть довкола лѣсъ столѣтный и столѣтнй дубы,
Твоя доля, якъ Танталя, звони брате въ зубы.
А коли вже довго нужду не можь выдержати,
Продашь поле, худобину и власть своей хаты.
Рôдну землю, сли оставишь, чи позбудешь горе?
Коли щастя глядаючи, поѣдешь за море?...

* * *

Не позбудешь, бо зъ тобою ѣде доля лиха,
Якъ смола такъ причепилась и стогнає зъ тиха.
Въ Америцѣ, где богатцва безъ числа и мѣры,
Для тебе лишь тверда праця и угольнй дѣры.
Тамъ, где смерть стежить марою за твоимъ крокомъ,
Працюй брате день за днемъ, трудись рôкъ за рокомъ.
Нѣхто тя не пожалує, смѣють ся зъ твоей злости,
Хоть якъ муринъ почорнѣвъ-єсь, хоть трѣщать ти кости.
Хоть въ тяженькôй твоѣй праци, безъ спочинку, мира,
На долоняхъ твоихъ чорныхъ попукала шкôра...
Чи-жь не буде кôнця нуждѣ, чи-жь всегда такъ буде?
Щобъ такъ тяжко и нужденно жили рускй люде?
Чи такъ тяжкй грѣхи нашй, чи за яку вину,
Чисьмо всѣ ся породили въ нещасну годину?...

* * *

Ой не буде лѣпшой долѣ, мôй ты рускій брате,
Покъ въ глупотѣ и неуцтвѣ будешь оставати —
И не буде кôнця твоей нужды и розпуки,
Поки не возьмемъ ся сильно, братя, до науки.
Поки всѣ мы не привыкнемъ до того правила,
Що оденъ самъ не порадить, а въ громадѣ сила.
Поки просвѣта не вôйде до нашои хаты
И покъ собѣ не будемо вспôльно помагати.

* * *

А якъ вспôльнымъ нашимъ трудомъ будемъ ся боротн,
То й высвободимъ себе зъ чорнои роботы.
Лѣпша доля усмѣхне ся, якъ Богъ є надъ нами,
Нашй дѣти перестануть бути муринами.
И не будемъ чорне поле вже бôльше орати,
И орючи лиху долю вѣчно проклинати.
И не буде панувати нужда и потреба,
И Шевченко усмѣхне ся намъ зъ синого неба.
Бо и радôсть въ его серцю буде панувала,
Що злôй долѣ пророцтво его конець взяло.

Бузько.

Свиня свинею.

Несе мужикъ у ночовкахъ,
До дому свячене:
Яйця, паску и ковбасы
Й порося печене.
А порося якъ пôдсвинокъ,
Тай ще зъ хрѣномъ въ ротѣ...
Несе бѣдный тай спôткнувъ ся
У самôмъ болотѣ.
И схибнулисъ новй ночвы,
Затряслось свячене,
И въ болото покотилось
Порося печене.
Глянувъ мужикъ на болото,
Посвиставъ до лиха,
Одвернувъ ся на бôкъ, плюнувъ
Тай промовивъ зъ тиха:
— Та свиня таки свинею,
Правду кажуть люде:
Святи єѣ, хрести єѣ,
Все свинею буде.

Добра натура.

Грає скрипка, грає кобза
И бандура грає,
Чумакъ лѣтомъ у кожусѣ
Гопки вытинає.
Вытинає чумакъ гопки,
Ажь потомъ заллявъ ся.
— Та скинь бо ты кожухъ, брате! —
Якійсь обôзвавъ ся.
— Нѣ, не скину, — чумакъ каже, —
Бо натуру маю:
Що й но тôлько зъ себе скину,
То все пропиваю.

Ст. Руданьскій.

T. TALPASZ

ТЕОДОЗІЙ ТАЛПАШЪ
РУСКІЙ РЕСТАВРАТОРЪ
— И —
готельничій.
246 Pearl Str.
Shamokin, Pa.
Недалеко руской плебаніи.

Добрый вечеръ друже мôй!
— Добрый вечеръ, свате!
А куда такъ спѣшите?
— До Талпаша, брате!

* * *

Що за Талпашъ? Звôдки вôнъ?
— Та-жь краянъ нашъ милый
— У него всѣ Русины
— Пôдкрѣпляють силы!...

* * *

— Що за брындза й пиво тамъ!
— Обходить ся файно!
— Обслугує якъ братамъ!
— Таньо надзвычайно!

ОДИНОКІЙ РУСКІЙ ГОТЕЛЬ

Д. Геренчака и Ф. Михальского.

въ **Jersey City, N. J.**
38 Green Str.

Кождый Русинъ идучій зъ краю, чи до краю, або маючій яку небудь потребу въ Ню Йорку, чи околици, повиненъ вступити до того готелю, бо:

Тутъ достане найздоровшй и найтаншй напитки всякого рода.

Достане нôчлѣгъ таный, чистенькій и безпечный.

Понеже зъ того готелю лишь пару крокôвъ до пенсильванійского, лігайского и центрельского діпа, а такожъ діпа, звôдки стрѣткары розходять ся по цѣлôмъ мѣстѣ и околици, якъ Newark, Bayonne и т. д.

Феры до Ню Йорку и Бруклина такожь пôдъ носомъ.

Въ тôмъ готелю порадять вамъ безплатно, де тану шіфкарту купити, а если не знаете, то запровадять васъ охотно на діпо, або на шифу, та взагалѣ дадуть всяку добру раду.

Въ готелю тôмъ є такожь прекрасна галя на мітинґи, забавы и весѣля.

ОДИНОКІЙ РУСКІЙ СТОРЪ НА ЦѢЛЫЙ YONKERS

Лазоря Сиротяка,
48 Washington str.
YONKERS, N. Y.

Хто не знає Лазоря Сиротяка? Вôнъ мае красно заряджений сторъ, гросерню и бучерню. Посылає грошѣ до старого краю на всѣ части свѣта, скоро, таньо и безпечно. Продає такожь шифкарты на всѣ лініи. Хто изъ землякôвъ хотѣвъ бы вôдъѣхати до старого краю, нехай зайде по дорозѣ до Сиротяка и купить собѣ шифкарту у него а вôнъ вôдпровадить его ажь на шифъ.

На що давати ся здерати жидôвскимъ агентамъ по Ню Йорку? Идѣть до свого!

THOMAS A. ULIACKAS & JOSEPH RAYTKIEWICZ
436 Cherry str.
SHENANDOAH PA.

Гей темперансы, читайте!

Хто зъ васъ хоче дôстати доброго темперу и вайсъ бір-у въ бутелькахъ най зайде до гуртовного складу Т. Улячка и п. Райткевича а певно не пожалує.

Ану попробуйте!

M. ROTHSCHILD,
642 E. Sunbury St.
ШАМОКИНЪ, ПА.

Великій складъ всякого рода убрань, для старшихъ и для дѣтей. Капелюхи, шапки и всякй другй рѣчи того рода въ найлѣпшôмъ ґатунку, въ низькихъ цѣнахъ.

Steam Laundry.

Маєте сорочки, ковнѣрики, маншеты и другй рѣчи до праня, то занесѣть до Mt. Carmel Steam Laundry. Вôдъ сорочки 10 цнт., вôдъ ковнѣрика 2 цнт., вôдъ маншетôвъ 4. цнт.— Офѣсъ той єсть за Righeter's--овымъ шторомъ зъ-заду.

Если хто потребує конѣ и керичи на весѣля або похороны може достати по дуже низькôй цѣнѣ у:

Robertsons Livery
West 2-nd Str.
Mt. Carmel, Pa.

J. LIACHOWICZ

(І. Ляховичь)
425 Shamokin st.
ШАМОКИНЪ, ПА.

Польско-литевскій зегармістръ и ювілеръ

Всяки направы зегаркôвъ выконує точно, таньо и въ короткôмъ часѣ и за направу гварантує. — Мае на складѣ великій выбôръ зигаркôвъ золотыхъ и срѣбныхъ по дешевой цѣнѣ, и за доброту кождого зигарка гварантує.

Обручки слюбни, якъ хто купує дôстає въ подарунку гарный будзѣкъ.

Стѣннй зеґары дае на выплатъ.

O. Murdza & Bro's

46. Second st.
MT. CARMEL, PA.
О. МУРДЗА и БРАТЪ.

Сторъ заосмотреный въ найлѣпшй товары, спроваджованй випростъ зъ найперших складôвъ. — Майже всѣхъ Русинôвъ въ Mt. Carmel заосмотрює въ живности. Продає такожь одяги майнерскй и посылає грошѣ до старого краю таньо, точно, скоро и беспечно.

Свôй до свого — а до чужого не пхай ся. Жидôвъ оминайте зъ далека!

Гавріилъ Малинякъ
Гуртовный складъ
(Wholsale)
20 Market st.
SHAMOKIN, PA.

Мае завсѣгды на складѣ свѣже добре пиво въ великихъ и малыхъ бочôвкахъ зъ найлучшихъ броварôвъ, горѣвки (whiskey) и лѣкеры найлѣпшого ґатунку

Братя! замовляйте у свого!

РЕСТАВРАЦІЯ и КАВЯРНЯ.

TROMETTERS'
(Тромейтеръ)
Cor. Rock & Sunbury str.
SHAMOKIN, PA.
напротивъ National Bank.

Снѣданя, Обѣды, Вечери.

Въ кождôмъ часѣ можна дôстати такъ горячй якъ и зимнй перекуски. Потравы прилагодженй на европейскій спосôбъ, дуже смачно. Услуга пильна и солідна.

Особнй покоѣ для родинъ. — Найлучшй вина, пива, лікеры, віски и всѣ можливй напитки. Цѣна дуже мала.

Препоручає ся всѣмъ сю реставрацію, а передовсѣмъ приѣзднымъ.

Пишучій сей адвертайсментъ ручить за Тромейтера.

Иванъ Глова.

JOHN GLOWA

(POSTMASTER)

Excelsior, Pa.

ОДИНОКІЙ СТОРЪ НА ЦѢЛЫЙ EXCESIOR.

Всякй потрѣбнй рѣчи до житя, якъ такожь убраня майнерскй и звычайнй можна купити.

Посылає такожь грошѣ до всѣхъ частей свѣта, скоро, таньо и беспечно

Продає шіфкарты.

Но вôдъ нынѣ вже знають люде солідного предсѣдателя „Союза“.

Хто хоче справити яку офѣру до свои церкви
нехай ся зверне до найсолѣднѣйшого
и найлѣпшого

Руского товариства для выробу и торговлѣ ризъ церковныхъ въ Самборѣ.

ТОВАРИСТВО СЕ МАЕ У СЕБЕ НА СКЛАДѢ:

наплечники, стихари, поясы, обрусы, илитоны, фелоны, епитрахилѣ, образы, плащаницѣ, чаши, лѣхтарп, хресты, хоругвы, книги церковнй и взагалѣ всякй рѣчи потрѣбнй до ужитку церковного.

ЯКЪ НАЙДЕШЕВШИ ЦѢНЫ.

При замовленяхъ на бôльше якъ 100 злр. а. в. вôдповѣдный опустъ (рабатъ).

Всѣ рѣчи выкôнченй стисло пôсля приписôвъ гр. кат. обряду. Товаръ приходить на мѣсце призначеня найдальше за мѣсяць вôдъ часу замовленя.

Товаръ высылаєсь лишь за попереднымъ присланемъ належитости, або за послѣплатою (C. O. D.).

Адресуйте такъ:

„Товариство для выробу и торговлѣ ризъ церковныхъ“ въ Самборѣ,
AUSTRIA, GALICIA.

LAUER BREWING CO.

въ **READING**, PA

ЗАЛОЖЕНЫЙ **1866** року. — Выробляє 25.000 бочокъ мѣсячно.

Пиво одного зъ найбôльшихъ броварôвъ въ Pennsylvenia „LAUER BREWING CO.“ есть вôльне вôдъ всякихъ примѣшокъ, и для того есть найздоровшимъ. Завсѣгды однои и тои самои доброты и пріемного смаку и есть спорядҗане пôдъ зарядомъ одного зъ найздôбнѣйшихъ и досвѣдченыхъ пивоварôвъ.

Выробляє въ найлѣпшôмъ ґатунку Porter and Lager Beer, Stock Ale, Old Brown Stout and Porter in Vaults.

Сальонѣсты и приватнй родины повиннй замавляти пиво лишень въ броварѣ:

LAUER BREWING CO.
READING, PA.

Одинока руска бучерня на цѣле мѣсто на Second str. на противъ друкарнѣ „Свободы“

Ю. Щипчика и Г. Трохановского.

въ Mt. Carmel, Pa

Въ кождôй хвили свѣже мясо всякого рода. Й волове и теляче и вепрове. Ану газдынѣ не волочѣть ся по чужихъ — маєте своихъ!

Wanted—An Idea Who can think of some simple thing to patent? Protect your ideas; they may bring you wealth. Write JOHN WEDDERBURN & CO., Patent Attorneys, Washington, D. C., for their $1,800 prize offer and list of two hundred inventions wanted.

ОДИНОКІЙ РУСКІЙ ШТОРЪ
въ
ОЛИФАНТѢ ПА

ГЕОРГІЯ ХИЛЯКА

Звѣстного руского патріоты.

Єсть се найлучше заосмотреный зô всѣхъ шторôвъ во всѣ потрѣбнй товары и всякого рода по якъ найтаньшôй цѣнѣ.

Кождый тамошный Русинъ уважаючи себе правдивымъ и щирымъ патріотомъ, най спѣшить до свого руского штору. Особенно нашй ґаздынѣ най йдуть громадно!

На що Юськôвъ, Шмулѣвъ спомагати? Идѣть до свого.

Читайте и уважайте.

Стань и оглянн тѣ возы для бучерôвъ, гросерникôвъ, голсельникôвъ (до розвоженя пива) и розличнй другй, робленй зъ найлѣпшого матеріялу и найлѣпшои роботы.

Головне ковальство

Спеціяльно выробляють ся желѣзнй плоты, и обгородженя надгробникôвъ.

J. B. Zimmerman

Cor. Independence and Market str.
SHAMOKIN, PA.

Dr. F. J. Meek

Д-ръ. МИКОЛАЙЧИКЪ
Cor. Shamokin and Chesnut str.

Одинокій лѣкарь, славянинъ на цѣле мѣсто. Лѣчить всякй хоробы совѣстно и въ короткôмъ часѣ. Особливо незрôвнаный лѣкарь въ справахъ положничихъ.. Говорить по англійски, по руски и по польски. Горячо поручаемо сего знаменитого доктора, нашимъ Русинамъ.

J. BOBKOWSKI

ПРЕДПРІЕМЦЯ ПОХОРОНÔВЪ.

Вынаймае такожь керичи на похороны, хрестины и весѣля по дуже низкихъ цѣнахъ.

300
PEARL and MULBERRY st
SHAMOKIN PA

Удавайте ся въ потребѣ до него.

СВОЙ ДО СВОГО

Єфремъ Лучковецъ.
E. INDEPENDENCE near VINE STR.
въ Шамокінъ, Па.
— РУСКІЙ ГОТЕЛЬ. —

Чистенькій тамъ готель зо всякими выгодами. Пиво, вино, віска, темперъ и другй напоѣ все свѣжй и найлѣпшого ґатунку. Услуга чемна и солідна. Склянки великй и малй пôсля вподобы.

Люде! Вже часъ покинути чужихъ, а пора вже себе самыхъ пôдпомагати.

William D. Chmilewski,
231 E. Centre str.
SHENANDOAH, PA.

Панове сальоністы зъ Шенадорь и всѣ, що хочете набути для себе віски, пива темперу въ бôльшôй скôлькости, зайдѣть до В. Хмѣльовского и замовляйте напитки у него. — Най не зарабляють зъ васъ чужй, дайте заробити свому, божь Хмѣльовскій честный и справедливый чоловѣкъ — „Свободу“ пренумерує.

Купуйте у него!

Dr. John Szlupas

421 Penn. Ave.
SCRANTON, PA.

Знаменитый лѣкарь. Довголѣтна практика дала ему способнôсть стати добрымъ лѣкаремъ. Лѣчить успѣшно всякого рода хоробы. Мае такожь свою власну аптику, въ котрôй выробляють ся дуже добри и помôчни лѣкарства.

Розмовить ся по руски, литевски, по польски и по англійски. — На цѣлôй околици знають добре Шлюпаса!

Учѣте ся, браты мои!
Думайте читайте,
И чужому научайтесь,
И свого не цурайтесь!

Т. Шевченко.

Всюды нѣвечить ся правда,
Всюды панує брехня,
Въ вашихъ лишь серцяхъ, о братя,
Най не повстане вона!

Ив. Франко.